

Kısraklar yalnız aşım duraklarındaki Nonius veya yarım kan Nonius (Uzunyayla+Nonius) aygırlarına çekilmişlerdir. Aşım duraklarında, ayrıca bir miktar Arap ve yarım kan Arap (Uzunyayla+Arap) aygırı da olup, ufak yapılı kısraklarda bu aygırlara verilmişlerdir (Tugan, 1995).

Uzunyayla bölgesinde coğrafi şartlar nedeniyle besleme yetersizdir. Vadiler boyunca uzanan geniş çayırliklar atların beslenmelerinde önemli yer tutmaktadır. Bu çayırliklar köyler arasında bölündüğü gibi hemen her ailenin de kendine mahsus çayırı da olabilmektedir. Çayırliklar yaz mevsiminin sonuna doğru biçilir. Bu otlar kışın atlar ve özellikle koyun ve sığırlar için kullanılır. Atlara kışın çok kar düşünce ot verilir. Havanın iyi olduğu günlerde rüzgârların karları sıyırıp açtığı meyillere yaymak suretiyle idare edilir. Kesif yem genellikle verilmez.

Uzunyayla atları, 1,5 yaşında kabile isimlerine göre büyük şenlikler yapılarak damgalanmışlardır. Büyük bir ateş yakılarak damgalar kızdırılır, tutulan taylara vurulurdu. Tayların tutulmaları da ayrı bir zevkti. Arkan-geç denilen hızlı koşan kısraka gemsiz olarak binen bir genç, tayları kementle tutardı. Bu kısrak, bu işe özellikle alıştırmıştı (Güleç, 1995)

Uzunyayla At Varlığının Geçmişten Günümüze Durumu

Bazı yazarlar, I. Dünya Savaşından önce Uzunyayla da, 16.000 atın bulunduğunu ve 1000 kısraka sahip yetiştiricilerin olduğunu ileri sürmüşlerdir (Batu, 1962). Ancak, 1960 istatistiklerine göre Türkiye’de mevcut 1.312.300 adet atın yaklaşık 3.000’ini Uzunyayla atları teşkil etmektedir. Bu mevcut at miktarının % 0.23’ü demektir (Batu, 1962; Güleç, 1995).

Uzunyayla atının kök aldığı Çerkes atının tanıtımı amacıyla, 1998 Sonbaharında Ürdün Prensi Ali, İbrahim Yağan ve 12 Çerkes kabilesini temsil eden 12 atlısı Ürdün’den yola çıkarak Kafkasya’ya at üzerinde gitmişlerdir. Amman, Şam, Türkiye, Maykop, Çerkessk, Nalçık güzergâhını izleyen bu yolculuk, atların uzun mesafede dayanıklılıklarını göstermek açısından da önem taşımaktadır.

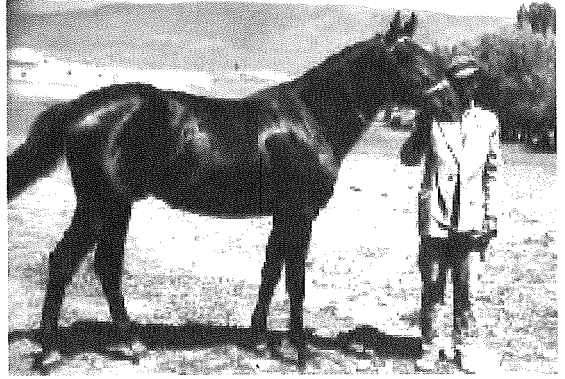
Bugün Uzunyayla Atının Yetiştirme Amacı ve Önemi

Uzunyayla atı soğuğa son derece dayanıklı tırnakları ve kemikleri sağlam, çevik, süratli, uzun mesafeye yürüyüş ve koşuya dayanıklı, sahibine bağlı, araba çekmede, yük taşımada ve binek olarak kullanılabilen son derece kabiliyetli, cüsse itibari ile yeterli bir yapıya sahip değerli bir at ırkıdır.

Yine yöre halkına göre Şelok (Şoluh) lar daha dayanıklı, daha güçlü ve hızlıdır. Çok istenen ve arzulanan atlardır. Anadolu'da bu atları uzun mesafede hiçbir atın geçemeyeceği belirtilmektedir.

Uzunyayla atları, binek ve araba koşum hayvanı olarak kullanılmışlardır.

Cumhuriyetten önce ve Cumhuriyetten sonra (1960'lı yıllara kadar), Samsun, Amasya, Tokat, Kayseri, Sivas ve Malatya arasında işleyen arabalarda genellikle Uzunyayla atlarından yararlanılmıştır. Ayrıca, orta ağırlıkta ve gerektiğinde topçu ve ağır çekim işlerinde kullanılmak amacıyla da, Nonius la melezlenen Uzunyayla atları orduda ve tarımda kullanılmıştır (Güleç, 1995; Tugan, 1995).

*1940 yılında Pınarbaşı'nda yapılan Uzunyayla koşum atı sergisinde birincilik kazanan 1937 doğumlu cidago yüksekliği 158, göğüs çevresi 174, incik çapı 21 cm olan ve 80 lira ikramiye kazanan Uzunyayla atı.
(K. İşcan özel koleksiyonu)*

Uzunyayla da at yetiştiriciliği, ylık şeklinde yapılmıştır. Atlar sürüler halinde, yaz ve kış otlaklarda yarı vahşi bir halde dolaşmışlardır. Yılıklarda hayvan sayıları 100-400 arasında olup, kısraklar bir veya birden fazla kişinin veya tüm köydeki kişilerin malıdır. Yerli halk yilkıyı Şıbze olarak adlandırmıştır. Atlar merada her türlü hava değişimine karşı koyarak hayatlarını sürdürmüşlerdir. Sürekli çobanları bulunmamaktadır. Çobanlar sürüyü zaman zaman idare ederler. Yılıklarda kısraklar 2-3 yaşında ana olur ve erkek taylar 1-2 yaşında aygırlık yapmaya başlarlar. (Güleç, 1995; Tugan, 1995; Mesai Raporu, 1938)

Satılacak, binilecek veya kullanılacak olan hayvanlar iki yaşlarında bir kementle yakalanırlar. Dört yaşlarına kadar terbiye edilirler. Terbiye tamamen yöresel usuller çerçevesinde yapılmaktadır. Nonius melezlemesi yapılmadan önce her aygıra 15-20 kısraak verilmiştir. Böyle bir aileye sahip aygıra *Şıkopsa* ismi verilirdi. Şıkopsa olmak üzere ayrılan aygır bir hafta kadar kendine ayrılan 15-20 kısraakla kapalı olarak tutulur, birbirlerine alıştırlırlar. Sürüye dâhil edildikleri zaman kısraaklar bu aygırın etrafında dolaşır ve başka bir Şıkopsa bunları aşmağa teşebbüs etmez, damızlık dışı kalacak aygırlar ise Veteriner Hekimler tarafından iğdiş edilirlerdi.

Bugünkü Uzunyayla atının aşağıdaki nedenlerden dolayı yetiştirilmesinin çok önemli olduğu düşünülmektedir.

- Uzunyayla atının son derece değerli bir ırk olması nedeni ile diğer at ırklarının ışlahında kullanılabilmesi,
- Uzunyayla atı gerçek bir dosttur. Dolayısı ile binicilik sporunda kullanılması ile binicilik sporunu yapanların ata yaklaşabilmesinde olumlu etkide bulunabilmesi,
- Her türlü bakım şartlarına dayanıklı olması ve kolay bakılması,
- Araba ekmede ve yk taşımada kullanılması, Dünyada uluslar arası düzeyde yapılan ve rağbet gören maraton yarışlarında başarı şansının olması,
- Hipodromlarda yapılacak uzun mesafe at yarışlarında kullanılabilmesi,
- Sıçrama kabiliyetinin yüksek olması nedeni ile konkurhipik müsabakalarında kullanılabilmesi,
- Atılık entegre tesislerinde kullanılabilmesi,

Sonuç

Geçmişte Uzunyayla atı, Anadolu'ya getirilişinden bu yana Türk at ırkları arasında önemli bir yer sahip olmuştur. Özellikle ordunun at ihtiyaını Uzunyayla'dan karşılaması sonucunda bölge insanı önemli bir gelir kaynağına kavuşmuştur. Daha sonraları ata olan bu talebin tamamen ortadan kalkması sonucunda bölge insanı da önemli gelir kaynağından yoksun kalmıştır. Arazinin yüksek rakımlı olması ve düşük kaliteli toprak yapısı nedeniyle tarım gelirleri oldukça düşük seviyelerdedir. Attan elde edilen gelirin de ortadan kalkmasıyla birlikte bölgeden insan g de hızlanmıştır. Son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi özellikle Türkiye'de de ata olan ilginin artması sonucunda bölgede at yetiştiriciliği yapan işletmeler yeniden kurulmaya başlanmıştır. Bölge arazi ve iklimiyle tüm at ırklarının yetiştirilmesine uygun yapıdadır.

Ülkemiz kendine has özel hayvan ırkları açısından oldukça zengin sayılabilecek bir durumda olmasına karşın, bu zenginliklerini her geçen yıl giderek yitirmektedir. Ankara Kedisi, Ankara Tavşanı, Ankara Keçisi, Van Kedisi, Sivas Kangal Köpeği, Sivrihisar Akbaş Köpeği koruma altına alınmadığı takdirde yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. Uzunyayla atı, Anadolu at ırklarının en önemlilerinden biridir. Maalesef şu anda sayıları süratle azalmaktadır. Bu hayvanları yok olmaktan kurtarmak, ulusal varlıklarımızı sonsuza kadar yaşatmak, başta bilim vreleri olmak üzere herkesin görevi olmalıdır. Bugün, Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi

tarafından Uzunyayla atlarıyla ilgili olarak bilimsel bir araştırma planlanmış ve çalışma projelendirilmiştir. Proje kabul edilmiş olup Uzunyayla atı ile ilgili Kayseri'ye bir yetiştirme merkezi kurulmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

71

c. Nonius Atı

Bu ırkın kurucusu 1810'da Fransa'da dünyaya gelen ve sonra 1814'de Napolyon savaşları zamanında savaş ganimeti olarak Macaristan'a getirilen Nonius adlı bir Anglo-Norman aygırıdır. Nonius kısırakları 1869 yılından beri cidago yüksekliklerine göre iki gruba ayrılmıştır. Cidago yüksekliği 159cm.den aşağı olanlara "Küçük Nonius", daha büyüklere ise "Büyük Nonius" adı verilir.

Nonius'larda don koyu dorudur. Baş vücuda göre büyük ve kabacadır. Yarım koçbaşlılık, bazen de koçbaşlılık gözlenir. Boyun orta uzunlukta, kalın ve burada kas gelişimi iyidir. Boynun göğüs bağlantısı yüksektendir. Cidagoları yüksek ve kaslıdır. Sırt ve bel genel olarak iyi yapılıdır. Sağrı uzun, kaslı ve düzdür. Göğüs özellikle Küçük Noniuslarda derindir ve kaburgalar yeterince yuvarlaklaşmamışlardır. Bacakların yukarı kısmı kaslı ve alt kısımları ise vücuda nazaran belirgin bir şekilde kuru ve sağlam yapılıdır. Bukağılık kısa ve kuvvetlidir. Tırnaklar düzenli, sağlam ve yeter büyüklüktedir.

Nonius'larda en çok görülen güzellik kusuru kılıç bacaklılıktır. Tırısırları iyi ve tırıs aksiyonu yüksektendir. Vücudun arka kısmının ön kısmına göre daha zayıf oluşu ve ürkeklikleri bu ırkın başlıca kusurlarından sayılmaktadır. Macaristan'da Noniuslar özellikle tarım işleri ileri olan bölgelere yayılmıştır (Tugan, 1995).

56

d. Çukurova Atı

Çukurova bölgesine özgü, diğer Anadolu tiplerinden belirli morfolojik özellikleriyle ayrılan, en çok Osmaniye ve Kozan bölgesinde yetişen atlara "Çukurova Atı" ya da "Çukurova Tipi" denmektedir. Birinci Dünya Savaşı'ndan önce iri, kuvvetli, sağlam yapılı yerli kısıraklara Arap aygırlarını çekmek suretiyle bölgeye has bir ırk meydana getirilmiştir.

Çukurova atları eski yerli Anadolu tipine göre daha iri yapılıdır. Uzun hatlara sahiptir. Baş uzun ve kuru; gözler parlak, kulaklar yukarıdan bağlı, uzun ve dik; boyun uzun, göğüs dar fakat uzunca, cidago yüksek, karın yuvarlak, sağrı uzun ve düşükçe, derisi ince, kuyruk yukarıdan tutumludur.

Bacaklar bazen ince, incikler ve bilekler uzuncadır.

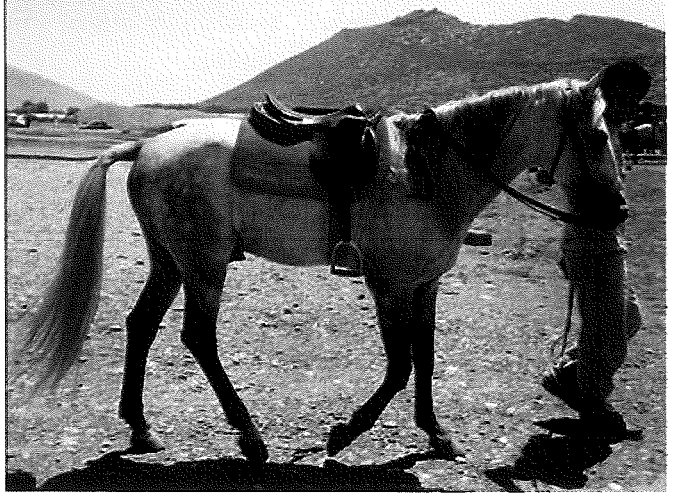
Kılıç bacaklılara çok rastlanır. Yürüyüş fevkalade ahenkli,

cidago yüksekliği, Zeki Said'in ölçümlerine göre ve diğer yazarların da kabul ettiği gibi,

ortalama 137cm.'dir. Osmanlı süvari sınıfında kullanılmak üzere

Çukurova'dan çok sayıda bu atlardan alınmıştır.

Koşum ve binek olmak üzere iki numunesi vardır. Koşum numunesi, çekim için uygun, dayanıklı hayvanlardır. Arap etkisi daha fazla kendini gösterir. Binek numunesinde ise Arabın etkisi bazen az, bazen çok kendini gösterir.

Çukurova Atı - Adana

İhsan Abidin, bir de "Eski Çukurova tipi" adını verdiği bir numune tespit etmiştir. Bu atlar, 150-154cm. cidago yüksekliğinde, 400-500kg. ağırlığında, süratli yürüyen, yerli tipe oranla daha cüsseliydiler. Ancak bu atlar, Birinci Dünya Savaşı sonunda kaybolmuş, yerini "Arap tesirinde kalmış Anadolu tipi" ne bırakmıştır.

Osmanlı döneminde kurulan Çukurova Harası'nda yapılan ıslah çalışmaları neticesinde Çukurova atı daha bir tebarüz ettirilmiştir. Çukurova atının aslı, Adana'nın yerli kısrağı ile Seçer aşireti aygırlarının karışmasıdır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken konu, her yerli kısrağa Arap aygırının karışımı Çukurova atını meydana getirmez. Bu tarihsel şart, zaman ve mekânın bir tesadüfüdür. Her şeyden önce Çukurova tipine karın olan yerli kısrağın ne gibi kanlar ve genler taşıdığını bilmemiz imkânsızdır. Yüzyıllardır harmanlana gelen Anadolu yerli tiplerinin ki bunun içinde zaten bir hayli Arap kanı vardır, o dönemde ve o hayvanlar üzerinde tam bir

uygunluk sağlaması, melezlemenin ırka olumlu tesirinin tesadüfüdür. Bu karışımından ortaya çıkan numune pek mükemmel ve ahenkli olmuştur.

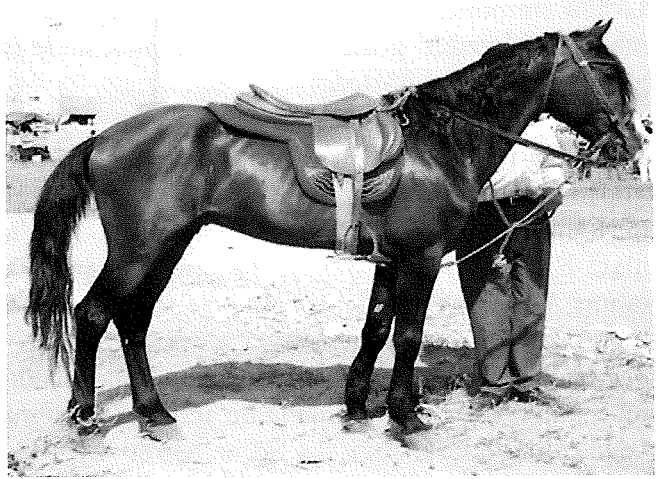
Çukurova atları üzerinde Uzunyayla atlarının da çok tesiri olmuştur. Eskiden Uzunyayla yilkılarının kışı Çukurava'da geçirmeleri sonucu bu kan karışıklığı meydana gelmiştir. Uzunyayla atları, Çukurova atlarına göre başı daha iri ve genel profili daha topludur.

Son yıllarda Çukurova atı yok olmak üzeredir. Bölgede Arap atının etkisi artmış, halkın elindeki numuneler azalmış, gelişen teknoloji atçılığı bitirmiştir. Çukurova atı bulmak artık hayli güçtür.

Çukurova bölgesinde bugün için sayıları son derece azalan atların hangisinin Çukurova atının soyundan geldiğini kestirmek son derece zordur. Ulaşım imkânlarının sınırlı ve atların böl olduğu zamanlarda bu yerel numuneleri yerli Anadolu ırkından ayırmak kolaydı. Ama şimdi Çukurova atı da yerli Anadolu ırkına kan alıp kan vererek onun içinde kaybolmuştur.

e. Canik Atı

Samsun bölgesinde özellikle Çarşamba ve Terme'de çok eskiden beri yerli bir at tipi vardır. Bu bölge, atçılığın öteden beri iyi olduğu, halkının ata çok heves ettiği bir yerdir. Canik atı adı verilen bu atlar diğer Anadolu at tiplerinden farklı özellikler gösterir.

Cidago yüksekliği
ortalama 140-145cm.
incik çevresi 17-

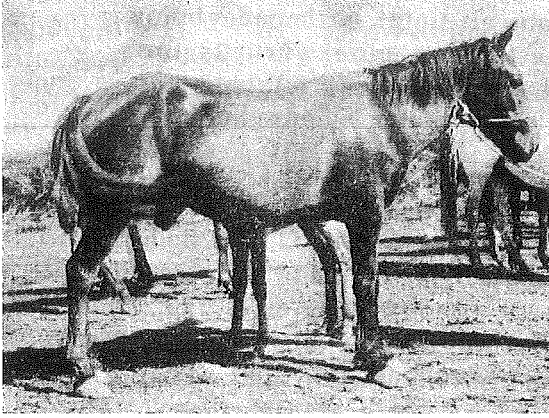
Canik Atı

Foto: <http://www.turkhaygen.gov.tr>

18cm.'dir. Ölçümler 1928'de İhsan Abidin tarafından alınmıştır. 1953'te Çarşamba ve Bafra bölgesinde yıldı halinde dolaşan 27 Canik atı üzerinde ölçüm yapan İbrahim Yarkın'a göre: ortalama cidago yüksekliği 135cm., in-

cik çevresi 17cm.'dir (Yarkın, 1953, s. 86). Genel bir kitle oluşturan yerli Anadolu atından nispeten daha yüksek boylu, dağlık arazide rahat yürüyüşlü, rahvana alışık ve en önemlisi asabi mizaçlılığı ile kendini gösteren bir bölge atıdır. Donları genellikle doru ve dorunun tonlarıdır.

Kafkasya'dan gelen muhacirlerin beraberlerinde yöreye getirdikleri bir kısım Çerkes atları da çok eskiden beri Canik atı adı ile var olan bu kan ile karışmıştır. Bu Çerkes atlarının Uzunyayla atları ile aynı ırktan gelmediğini,

Canik (Bafra) Atı
Foto: Yarkın, 1958, s.87.

farklı olduğunu biliyoruz. İhsan Abidin'e göre, Türkmen atı etkisi fazla olan bu atlar ile Canik atlarının birleşmesi iyi sonuç vermiş ama uygun şartlar ve halkın tercihi yönünde fazla bir karışma söz konusu olamamıştır. Yani "Eski Çukurova tipi"nde olduğu gibi, türün eski bir tipinden söz edemiyoruz. Sonradan karışan kanlar tipi genel olarak değiştirmeye yetmemiştir. Geçmişte Canik

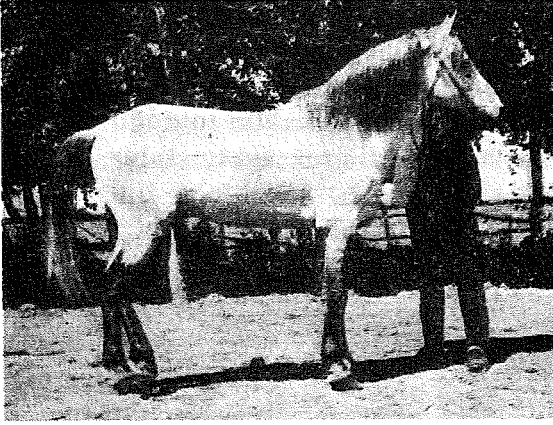
atı adına ne varsa, günümüze de ne kalmışsa o gelmiştir. Bu atları şimdi Çarşamba sağlar. Zaten bu uygun iklim ve flora atları öldürmemiş, tabiata terk edilenler kendi başlarına ayakta kalmayı başarmıştır.

Bu bölge eskiden beri at yetiştirmekle ve satmakla tanınmıştır. Eskiden Kastamonu, Sinop, Çorum, Şebinkarahisar, Tokat, Amasya atlarını hep Canik bölgesinden sağlardı. Dolayısıyla bu şehirlere de çok sayıda Canik atı girmiştir. Yine eskiden Şam ve Halep tarafından gelen tüccarların, getirdikleri kumaşlara karşılık, tay ve kısarak aldıkları söylenmektedir.

Eskiden İstanbul arabacıları bu atları çeviklikleri ve rahvan yürüyüşleri dolayısıyla tercih etmişler, keza İstanbul'da bir zamanlar kullanılan atlı tramvaylara Canik atları koşulmuştur.

Canik atı, zamanında en çok kendi yöresinde ve bilhassa binek olarak kullanılmıştır. Samsun'u iç Anadolu'dan ayıran sarp dağların, derin vadilerin dar yollarına alışkın bu atlar, önceleri Samsun'dan Amasya, Tokat, Çorum, Ankara gibi yerlere tütün sevk etmekte, Reji İdaresi gelince de tütün

kaçakçılığında çok kullanılmışlardır. Kaçakçıları takip için Reji kolcuları da aynı yollara alışıkan Canik atlarını kullanmak zorunda kalmışlardır.

Canik (Çarşamba) Atı
Foto: Yarkın, 1958, s.87.

Bu atlar ovada ilgi halinde serbest olarak yetiştirilmişlerdir. Eskiden sürülerin 100-150 attan meydana geldiğini, yöredeki eski atçılardan işittik. Bu atlar genellikle kışın da ovanın korunaklı yerlerinde barınırlarmış. Halk atlar için kışlık barınaklar hazırlarmış. Atlar, kurtlara karşı sürü ruhuyla mücadele ederler, çok kar olursa ayaklarıyla karı eşeleyerek, keven otu bulur yerlmiş. Bugün de bu

yetiştirme tarzı tam olarak terk edilmiş değildir. Köylü atını bahardan itibaren yazıya salar, gerektiğinde alır, kullanır. Çarşamba, Terme ve Salıpazarı'nda ilgi halinde dolaşan, sayıları az da olsa, atlar görmek mümkündür.

1928'de yapılan bir sayımla bölgedeki at miktarı şöyledir: Çarşamba'da ortalama 40-50, azami 150 başlık otuz yılki; Terme'de aynı sayılarda 15 yılki; Bafra'da aynı sayılarda 20 yılki vardır. Mevcut yılklarda 6000 kadar kısrak mevcuttur (Akıncı, 1928, 1. Cilt, s.403).

Özellikle Çarşamba'da rahvan atçılık, halk arasında çok sevilmekte, Çarşambalı rahvancılar, Türkiye'nin her yerindeki rahvan at yarışlarına giderek, dereceler almaktadırlar. Ayrıca çevre ilçe ve kasabalarda yapılan şenlik ve festivallerde Çarşambalı atçılar, oralara giderek rahvan at yarışları düzenlemektedirler. Bu atların çoğu kendi yetiştirmeleri Canik atlarıdır. Ancak son yıllarda rahvancılar arasında revaç bulan İran atları da bu bölgede yaygındır. Gelecekte İran ya da Afgan atları ile Canik atlarının birleşmesi sonucunda ne gibi yavrular meydana geleceğini göreceğiz. Bu gibi denemeler yapılmaktadır. Canik ovasında, Terme, Salıpazarı arasında rastlamak mümkündür. Bu bölgenin hala kuvvetli olan meraları atların kendi başlarına yayılmalarına imkân sağlamaktadır.

Yine Canik bölgesi içinde bulunan Taşan Dağı'nda eskiden beri yıldı halinde yaşayan bir at sürüsü vardır. Bu atlar genel itibarla Canik atı özellikleri gösterir. Sahiplerinin artık bakamaması, at gücüne ihtiyaç duymamaları, hasta ya da sakat olmaları gibi nedenlerle uzun zamandır dağa bırakılan atlardan meydana gelen bu 80-100 atlık sürü, yaz kış burada yaşam mücadelesi vermekte, kışın bazı kayıplar vererek her yıl bahara çıkmaktadırlar.

Yarı vahşi olan bu atlar artık sahihsiz, özgür hayvanlardır. İnsandan sakınan, çok çevik, kılları tabiat şartlarına uyum sağlamış bu atlar kendi aralarında üremekte, yavrular da sürüye katılmaktadır. Birkaç nesil boyunca burada doğan tayların da yılda bulunduğunu, bu bölgede çalışan ve atları kollayan ormancılardan öğrendik. Canik havalisinin diğer bölgelerinde de bu şekilde yıldı sürüleri mevcuttur.

Yörede halkın at merakı çok eskidir. Samsun'da çok eskiden beri at yarışı yapıldığı bilinmektedir. Kayıtlara geçen ilk organize at yarışı 1901 yılında Ticaret Odası'nın himayesinde yapılmıştır. 1922 yılına kadar mahalli olarak organize edilen bu yarışlar 1500 metreden 4.500 metreye kadar çıkmıştır. 1922 yılından itibaren yarışlara belirli standartlar getirilmiş, Batı tarzı teknikler uygulanmaya başlanmıştır. Çarşamba ve Bafra ilçelerinde de Samsun'u örnek alarak yarışlar yapılmıştır. Bu yarışlarda Hacı Hüseyinzade Baha Bey, Çarşamba belediye reisi Salih Ağazade Hüsnü Bey, Bafra'dan Çakıroğlu Rahmi Bey gibi önde gelen yetiştiriciler, bu yörede at yarışlarının devam etmesine, atıcılığın gelişmesine, Canik atının tanınmasına katkıda bulunmuşlardır (Aral, 1974, s. 215).

Canik atlarında baş orta büyüklükte, etlidir. Alın geniş, Profil düz, boyun düz ve kısa, cidago orta büyüklüktedir. Sağrıdan meyilli, bacakdan kuvvetli, amudiyeleri muntazamdır. Bilekler dikçe, tırnaklar çok sağlam, incik çevresi 17-18 cm.'dir. Bu atlarda alın geniş, tırnaklar sağlamdır. Yükseklikleri 141-145 cm. civarındadır.

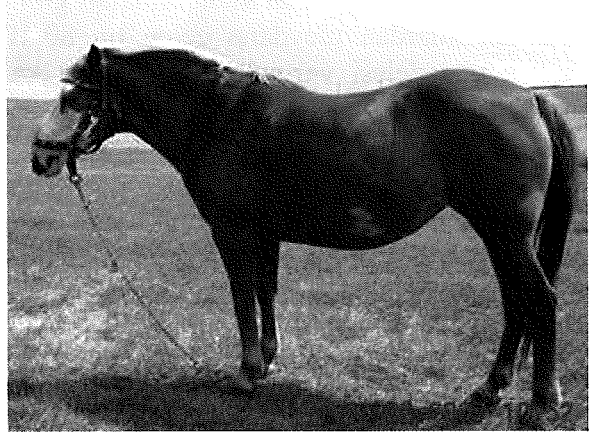
IX

f. Malakan Atı

Ruslar 93 Harbi (1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı) sonrasında Ayastefanos Antlaşmasıyla Kars, Ardahan, Batum, Oltu bölgesini kırk yıl süreyle (1878-1918) işgal altında tuttular, işgal döneminin başlarında kolonist olarak Ukrayna'dan Kars'a gelerek 35 köy kuran Rus asıllı Malakanlar beraberlerinde soğukkanlı atlar getirmişlerdi. Malakanların Anadolu'ya

getirdikleri ve yeni yurtlarında, başka ırklarla karıştırarak yetiştirmeyi sürdürdükleri bu atlara "Malakan atı" adı verilir.

Malakanların beraberlerinde getirdikleri atların en çoğu Bichuk atları idi. Biçuk atı, Fransız soğukkanlısı, Percheron ve Belçika soğukkanlıları Brabant ve Ardennese'lerin, Rus yerli atları ve Rus Orlov tırışcısı karışımından meydana getirilmiş bir melezdir. Bunlar da zaten Ukrayna'daki haralarda Rus yerli atlarının ıslah edilmesi ile elde edilmişti. Ruslar, Kars bölgesinde Boğatepe, Karakale, İğnazor

Malakan (Ardahan) Atı

Foto: <http://www.ardahantarim.gov.tr>

(Arpaçay'a bağlı Gönülalan) ve Vladikafkas'ta olmak üzere dört hara ya da aygır deposu kurdular. Bu haralarda Percheron ve Clydesdale (İngiliz soğukkanlısı) cinsi aygırlar damızlık olarak kullanılmaktaydı. Malakanların ellerindeki Bichuk kısıraklarına Percheron ve Clydesdale aygırları çekildi. Böylece bilinen "Malakan atı" meydana geldi. Donları genellikle yağız olan bu atlara sonradan Ardenneseler de aygır olarak kullanılınca aralarında al ve

doru gibi donlar da görülmeye başlandı.

Malakan (Ardahan) Atı

Foto: <http://www.turkhaygen.gov.tr>

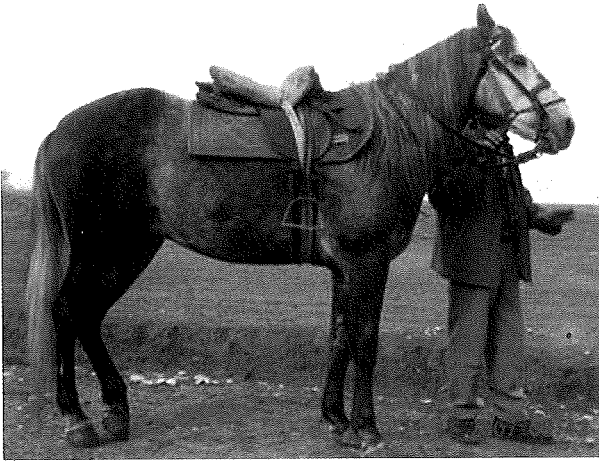
Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla bu yoldaki sistemli çalışmalar durdu. Çeşitli damızlıklar kullanıldığından bu tür farklı tiplerle karıştı. Aslında bir melezleme ürünü olduğundan, meydana gelen dağılmalarla karışık bir durum ortaya çıktı.

Bu yüzden Malakanların bir bölümünün cüssesi irileşmiştir. Malakanlar ufak cüsseli ve iri cüsseli olmak üzere iki cins oldu. Ufak cüsselilerde cidago yüksekliği en fazla 1,45 metre, iri cüsselilerde ise en fazla 1,60 m idi. Genellikle yağız donlular çoğunlukta olmak üzere al, doru ve kır da görülmektedir. Sağrı geniş ve düşük olup çoğunluğu çift oluklu sağrıdır. Soğuğa karşı son derece dayanıklı, gücü çok fazla, sakın mizaçlı, iyi bir çekim ve koşum hayvanıdır. Amudiyet bakımından Haflinger'lere benzeseler de yele ve kuyrukları o kadar gür değildir. Belleri daha kısa, tırnakları daha sağlamdır. Anadolu atı kadar çevik olmamakla birlikte, Haflinger'e göre daha hareketlidir.

Bugün için ortalama yükseklikleri 130 - 145cm.dir. Rus işgali kalkınca, yetiştirme kendi haline bırakıldı. Büyük bir kısmı savaşta yok oldu, bir kısmı Rusya'ya götürüldü. Geriye Türkiye'den ayrılmayan Malakanların ellerindeki atlar kaldı. Günümüzde Kars'ın Arpaçay ilçe merkezi ile iki köyünde ve Ardahan'ın iki köyü ile Ağrı ve Erzurum'da da iki aile olarak varlıklarını sürdüren Malakanların ellerindeki atlar da azalmıştır. Sürekli yerli atlarla çiftleştirildiklerinden tip olarak yok olmak üzeredir. Arpaçay ilçe merkezinde ve Yalınçayır (Zöhrap) köyünde, biraz da diğer Kars çevresinde bu atlardan bulunmaktadır.

62

g. Hınıs'ın Kolu Kısası

Hınıs (Kolu Kısa) Atı

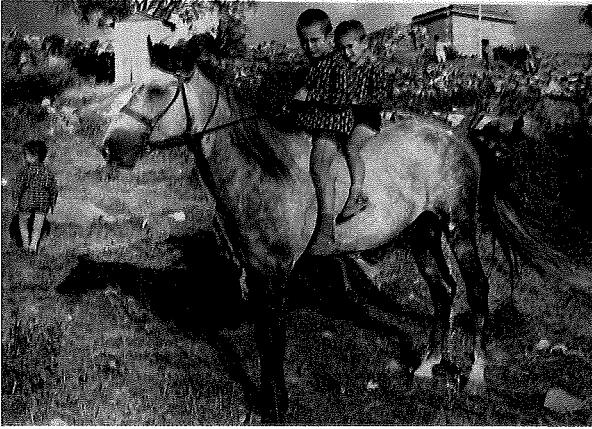
Foto: <http://www.turkchaygen.gov.tr>

'93 Harbi'nde Bağdat civarından Hınıs'a gelen 'Muavin Atlısı Aşireti' burada bir kış kalmış, çok şiddetli kış olduğundan atlarına bakamamışlar, atlar köylere dağıtılmış, bu Bağdat'tan gelen Arap atları ile yerli atların birleşmesinden bu nesil meydana gelmiştir" (Akıncı, 1928, 1. Cilt, s. 282). Hınıs'ta rastladığı yetmiş yaşındaki bir ihtiyardan bunu aktaran İhsan Abidin bu atları

Balkan Harbi esnasında, doğudan gelen kıta hayvanları arasında gördüğünü, daha sonra Hınıs'a giderek incelediğini söyler. Hınıs yöresinde Karayazı ve Karaçoban aşiretleri tarafından yetiştirilir. 93 Harbi'nde Osmanlı Ordusu'na takviye için Suriye ve Bağdat'tan gelen aşiretlerden biri olan "Muavin Atlısı Aşireti" Hınıs bölgesini tutmuştur. Bu aşiret zaten orduya at yetiştiren bölge aşiretlerinden biridir. Savaş sonunda buraya yerleşen ve eski işlerine Hınıs ovasında devam eden bu atçı aşiret, beraberlerinde getirdikleri atları yerli atlarla çiftleştirerek, ortaya bu bölgenin sert iklimine uyum sağlayan bu at tipini çıkarmışlardır. Bu atlar Hınıs ovasında yetiştiği ve ön ayakları arka ayaklarına göre kısa olduğu için adına "*Hınıs'ın Kolu Kısası*" denmiştir.

Eskiden Erzurum'un Hınıs ilçesinde yetiştirilen ve Erzurum'dan Iğdır'a kadar bir bölgeye yayılan yerli atlardır. Bugün için pek fazla karakteristik numunesi kalmamakla birlikte az da olsa bölgesinde rahvan at, cirrit atı ve çekim atı olarak kullanılmaktadır. Erzurum ve civarında bulunan bütün yerli atlarda Hınıs atı özelliklerini görmek mümkündür. Bunun nedeni Hınıs atlarının bir zamanlar bu yörenin hâkimi olmasından ileri gelmektedir.

Az yem tüketen, dayanıklı bir hayvandır. İdeal bir köylü atıdır. Kısa boylu olması onu ideal bir cirrit atı yapar. Cirrit için daha ideal at, Hınıs ile Arap melezidir.

Hınıs'ın Kolu Kısası, Şenkaya - 1964

Bu atın günümüzde cidago yüksekliği 130-145cm. arasındadır. Göğüs geniş ve derin, boyun kalın ve kısadır. Baş tutuşu dik, çoğunlukla kuyruk tutuşu yüksek (Arap kanının bariz olduğuna işarettir), kuyruk sokumu kalındır. Bazıları bir Arap başındaki kadar güzel, iri ve parlak, manalı gözlere sahiptir. Kulaklar dik ve ufaktır. Bilekleri kısa, kemikleri sağlam ve

kalın, bel kısadır. Her danda olmakla birlikte en çok doruya rastlanır. Çevik, hızlı, bilhassa uzun yola dayanıklıdır. Çekim atı olarak arabada kullanılır, binek atı olarak kullanılır, rahvan yürüyüşü iyidir. Kalın boynu ve geniş göğsü nedeniyle aslana benzetilerek "aslan göğüslü at" da denmektedir (Güleç, 1995. s.68).

Bu atlar iki soy, iki tip olarak yetiştirilmiştir: 1- Rahvan tipi, 2- Cirit tipi. Cirit tipi biraz daha iricedir. Bu iki ayrı tipte yetiştirme daha sonra tekrar birbirine karıştırılarak hem rahvan, hem de dörtünlü iyi yapabilen bir savaş atı tipi de üretmişlerdir. Daha sonra, elde edilen bu at, safkan Arap atlarıyla melezlenerek, çevik, hızlı, manevra kabiliyeti yüksek, dayanıklı atlar elde etmişlerdir. Osmanlının son döneminde orduda muharebe için aranan en kıymetli atlardan biri de Hınıs'ta yetişen Kolu Kısa ırkı olmuştur (Güray, 1951, s. 61).

1972 tarihli atlı cirit Müsabaka Talimatnamesi'ne göre, cirit atları için en elverişli olanlar Hınıs tipi atlardır, "kısa mesafede azami sürat gösteren ve fazla zig-zag, küçük çarklar yapabilecek, manevrası güçlü, oynak atlar" olarak belirtilmektedir (Güleç, 1995, s. 34).

Hınıs atlarının cidago yüksekliği eskiden 145-155cm. iken, irileri devamlı ordu hizmetinde kullanıldığından, geri kalanlar da bakımsızlık yüzünden iyice ufalmıştır. Kurtuluş Savaşı'nda askere alman nispeten iri Hınıs atlarından geriye ne kaldığını, ne kadarının terhis olduğunu bilemiyoruz. Kalanların memleketlerine dönmedikleri ve diğer ordu atlarıyla karışıklarını biliniyor. Son olarak İkinci Dünya Savaşı sırasında ihtiyaten ordu için 140cm. üzerindeki atlar da toplanınca, böylece geriye kalan ufak ve kavruk Hınıs atları, doğal değil ama zorunlu seleksiyon sayesinde ufak yapılı atlar özelliğini kazanmış oluyor.

Bugün Erzurum ve civarında cirit atı ve rahvan atı olarak kullanılan ve Hınıs'ın Kolu Kısa olarak adlandırılan atlar, her ne kadar yukarıda sözü edilen karakteristik özellikleri göstermiyorlarsa da, yöresinde hâlâ bu adla anıldığından, biraz da folklorik anlamını öne çıkararak, şu anda Erzurum bölgesinde bir miktar Hınıs'ın Kolu Kısa vardır, denebilir. Ancak son yıllarda yörede atlı spor oyunlarına ilgi yeniden canlanmıştır. Bu nedenle cirit ve rahvan atıcılık için özellikle yetiştirilmeye, eldeki örneklerin çoğaltılmaya çalışıldığına memnuniyetle tanık olunmaktadır.

h. Rumeli Atı

Anadolu atları üzerindeki, İran ve Irak atlarından sonra en büyük etkiyi yaptığı söylenen Trakya atları, Balkanlar'ın çeşitli bölgelerine yayılmış, her ülkenin yerli atı olarak kısmen varlığını sürdürürken genellikle de bizde olduğu gibi diğer at ırklarına karışıp kaybolmuştur. "Rumeli atı" ya da "Trakya atı" dediğimiz bu tip, Anadolu yerli atına birçok açıdan

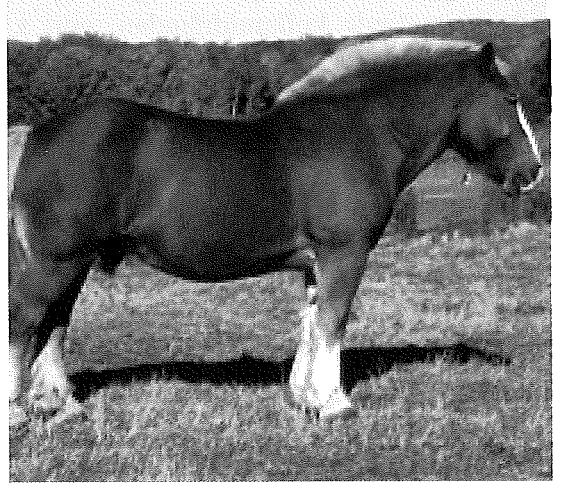
benzemektedir; en belirgin farklılığı beden yapısının biraz daha iri olmasıdır, diyebiliriz.

Genel özellikleri: Baş orta büyüklükte, kısa boyunlu, düşük sağırlı, basık cidagolu, gövde ve bacaklar oldukça kuvvetli, tırnakları sağlam, kuyruk bağlantısı aşağıdan, sırtı düzdür. Kanaatkâr ve her türlü güçlüğü dayanıklıdır. Güzel süvari ve hafif koşum atı olmaya elverişlidir.

Eskiden Meriç ve Ergene vadisi civarı en çok görüldükleri yerlerdi. Şimdi Trakya bölgesinin az da olsa bazı köylerinde rastlamak mümkündür.

48 i. Ayvacık Midillisi

Çanakkale'nin Bayramiç ve Ayvacık ilçeleri civarında yetiştirilen "Ayvacık Midillisi" küçük, tıknaz, dayanıklı bir attır. Cidago yüksekliği 116 - 120cm, küçük ve biraz kaba başlı, kısa boyunlu, derin göğüslü, elma sağırlı, kısa fakat sağlam bacaklı, sağlam tırnaklı bir hayvandır. Genellikle doru, nadiren demirkırı dondadır. Rahvan yürür, yüke gelirler.

Ayvacık Midillisi

Foto:

<http://www.canakkalegundemgazetesi.com/haber/ayvacik-midillisi-icin-arastirma/636/>

Batı Anadolu zeytinlikleri için gayet uygun bir işçidir. Boyunun kısa olması zeytin ağaçları altından kolay geçmesini, ince vücudu ağaç aralarından rahatça kıvrılmasını sağlar. Mekanik halefi olan küçük bahçe traktörleri çıkmadan önce, meyve bahçelerinin, zeytinliklerin sürülmesi onun işiydi. Halen de bu bahçe sürme işini memnuniyetle yapar.

Dağlık arazide o küçük tırnaklar bir katır kadar rahat yürür, üstelik hiç aksilenmez ve rahvancı olduğundan biniciyi yormazlar. Çok uysal, sempatik, itaatkâr bir hayvandır. Girdikleri evin köpeği olurlar. Çocukları sırtına rahatlıkla bindirir, çok da dikkatli taşır. Genel olarak Avrupa pony'lerinden biraz uzun, Anadolu yerli atından biraz kısadır.

Eskiden ylık halinde yetiştirilir, Kaz Dağı eteklerinde özgürce bir yaşam sürerlerdi. Tayken yılıktan kementle yakalanır, kolayca terbiye edilirlerdi. Şimdi sayıları azalmakla birlikte hâlâ varlıkları sürmektedir.

67

j. Karacabey Atı

1924 yılında kurulan Karacabey Harası'nda oldukça karışık bir at topluluğu üzerinde işe başlanarak, zamanla homojen ve sabit bir hale getirilen "Karacabey Atı" Türkiye'de ıslah ve seleksiyon yöntemiyle elde edilmiş ilk ve şimdilik tek suni at ırkıdır. Türkiye iklimine uyumlu, ülke ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik at tipi elde etme düşüncesi, bizde hara teşkilatı kurulduğu günden beri uygulanmaya çalışılmıştır.

Bunlardan çoğu başarısız oldu. Çünkü elde edilen iyi numune sabitlenerek, üretimin devamı getirilemedi. Ancak Cumhuriyet'in ilk yıllarında şartların uygunluğu, devlet desteği, ihtiyacın iyi tespit edilerek o yönde araştırmalar ve tecrübeli yabancı bilim adamlarının yardımı ile "Karacabey Atı" doğdu.

Küçük Karacabey atı, Arap yerli yarımkarı, Karacabey yarımkarı adları da verilen bu tip daha önceki yıllarda Mahmudiye (Eski Çifteler) Harası'nda da denenmiş, ancak devam ettirilememişti. Bu tipin aslı, Anadolu yerli ırkı kısıraklarla safkan Arap aygırlardır. Ancak bu basit bir işlem değildir, çünkü yerli kısıraklar ve Arap aygırlarından en iyi yavruyu elde etmek için her iki ırkı uyumlu hale getirmek gerekmiştir. Bu, çok çeşitli ırk özellikleri taşıyan yerli kısırakların Arap kanını kabul edecek hale getirilmesi demektir. Bunun için de Çifteler Harası kapatıldıktan sonra Karacabey'e getirilen çok sayıda yarımkarı kısırağın varlığı bir şans olmuştur. Daha önceleri melezleme çalışması yapılan Mahmudiye'de birçok denemeye uygun kısırak materyali vardır. Nonius'lar başta olmak üzere, ordu için iri at yetiştirmek amacıyla getirilen çeşitli Avrupa ırkları, mahalli numuneler ile karışık bir hale gelmiş melezler üzerinde seleksiyon yöntemi yapılarak, nihayet aranan bir at tipi ortaya çıkmıştır.

Burada görüldüğü gibi, sadece yerli kısıraklara Arap aygırı verilmesi ile ortaya çıkmış bir durum yoktur. Bu zaten, yıllardır halkın elindeki atları, Arap aygırları ile iyileştirmek için bütün aygır depolarında da yapılan bir işlemdir. Bu durumda şansınız varsa iyi bir yavru alırsınız. Ancak bu "bir tek" yavrudur. Önemli olan devamlı aynı iyi yavru almaktır. Bunun için de devamlı ıslah ve seleksiyon yapmak gerekir, bu da uzun yıllar ister.

Karacabey atı böyle uzun yıllar süren çalışmalar sonucu sabit bir tip haline almış, halk tarafından binek olarak tutulmuş ve süvari atı olarak çok beğenilmiştir. Bu atlardan 79'u üzerinde Selahattin Batu'nun yaptığı ölçümlere göre: ortalama cidago yüksekliği 152cm, göğüs genişliği 173cm, incik çevresi 19cm'dir (Batu, 1951, s. 95). Demek ki Anadolu yerli atından daha yüksek ve daha iridir. Bu melezleme ile yerli ırkın yüksekliği ve kitlesi artmış, yine dayanıklılık, kanaatkârlık, hastalıklara karşı sağlamlık gibi yerli özellikleri devam ederken, buna karşılık Arap atının vücut uyumu ve güzelliği ile sürat özelliği eklenmiştir. Düzgün beden yapılı, güzel yürüyüşlüdür.

Bu atlar Türk süvarisinde beğenilerek kullanılmış, konkur atı olarak da tercih edilmiştir. Uluslararası konkur yarışlarında başarı gösteren Kısmet adlı Karacabey atı buna iyi bir örnektir. Uzun mesafeli koşularda safkan Araplardan üstün olduğunu göstermiştir. Pulluk çekme gücünün çok iyi olduğu, yapılan denemelerde 3670 kiloluk bir kuvvet göstermesiyle kanıtlanmıştır. At melezlemelerinde en korkulan durum, elde edilen yavrunun ön ayaklarının uyumsuz melezleme sonucu zayıf ve sağlıksız olmasıdır. Karacabey atında bu olmamış, ortalama 19cm olan incik ölçüsü ile sağlam bir ayağı olduğunu göstermiştir.

Karacabey atlarının yetişmesinde Ferhan, Küheylan, Küheylan I, Ebcer, Baba Kuruş, Baba Sa'ad kullanılmış, bunlardan özellikle Ferhan'ın yavrularında en yüksek verim alınmıştır. Arık adlı yarımkan aygır bu ırkın gelişmesinde çok etkili olmuştur. Zamanla bir Karacabey atı kısrak familyası oluşmuştur. Bunların başlıcaları Balcılar, Bacaklı, Dilek, Akçadağ, Ardahan, Ayfer, Aysel, Çifteli, Heybeli, Seyhan'dır.

1940'tan sonra safkan Arap yetiştiriciliği Sultansuyu Harası'na kaydırılınca Karacabey'de bu atın yetiştirilmesi daha çok önem kazandı. Bu atlar Türkiye'nin her yerine gönderildi. Düz koşu ve konkurhipik yarışlarında denendi, başarılı olduğu görüldü. Ordu için de iyi bir attı. Süvari atı, mekkâre hayvanı, konkur atı olarak kullanıldı. Halk elinde arabada, binekte, tarımda yaygındı. Ancak Karacabey Harası'nda daha sonraki yıllarda yarış atı yetiştirmeye önem verilince bu atların üretimi durdu. Zamanla da dağıldı, gitti. Ancak son damızlıkları ve ordunun elinde kalanlar Gemlik'teki askeri harada toplandı. Ayrıca çeşitli atlı spor kulüplerinde spor atı olarak kullanılan, soyun devamı bir miktar Karacabey atı vardır.

k. Gemlik Atı

Gemlik'te bulunan Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Gemlik Askeri Veteriner Okulu ve Eğitim Merkezi Komutanlığı'nda son yıllarda yeni bir at popülasyonu meydana getirmek için çalışmalar devam etmektedir. Üç nesil geriye gidebilen bu tipe bir süredir "*Gemlik atı*" adı konmuş ve Temmuz 2002 itibariyle Türk Patent Enstitüsü'nden tescil alınmıştır.

T. C.
TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ

COĞRAFI İŞARET TESCİL BELGESİ

Tescil No	: 39
Başvuru Tarihi	: 03.05.2001
Başvuru No	: C 2001/002
Yayın Tarihi	: 13.01.2002
Türü	: Menşe Adı
Başvuru sahibinin kimliği	: Askeri Veteriner Okulu ve Eğitim Merkezi Komutanlığı
Başvuru Sahibinin Adresi	: Gemlik / BURSA
Coğrafi işaret	: GEMLİK ATI
Coğrafi Sınırları	: Gemlik/BURSA
Kullanılacağı ürün	: At

Teknik özellikleri ve denetim biçimi ekte verilen coğrafi işaret 13.01.2002 tarih ve 24639 sayılı Resmi Gazete'de ilan edilmiş ve hakkında herhangi bir itiraz alınmamış olması nedeni ile 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname'nin 12 nci maddesi gereğince 13.01.2002 tarihinden geçerli olmak üzere tescil edilmiştir.

Selim Mustafa ŞENGÜN 09/12
ENSTİTÜ BAŞKANI

Şb. Md. 3/12
Dai. Bşk. 3/12
Ens. Bşk. Ver. 09/12

TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ

GEMLİK ATI

Özellikleri : Bursa ili Gemlik ilçesinde yetişen, bölge şartlarına uyumlu, dayanıklı, orta cüsseli bincek atıdır.

Gruplar : Gemlik atları yaşlarına göre; 0-6 aylık taylar, 6 aylık - 3 yaşlı taylar, 3 yaşlı - 4 yaşlı taylar, 4 yaşlı büyük ergin atlar.

Grup Özellikleri: Yaşa göre cıdago yüksekliği, göğüs çevresi ve ön incek çevresi olarak çizelge de verilmiştir.

Gruplar	Cıdago Yüksekliği/cm	Göğüs Çevresi/cm	İncek Çevresi/cm
0-6 Aylık Taylar	95-130	84-125	10-14
6 Aylık- 3 Yaşlı Taylar	120-150	120-160	15-18
3 - 4 Yaşlı Taylar	145-155	150-175	16-19
4 Yaşlıdan Büyük Erişkin Atlar	150-170	170-200	19-21

Genel Özellikleri: Baş orta büyüklükte, gözler canlı bakışa sahip, Cıdagosu belirgin, Sırtı öne doğru hafifçe eğik, Bel düz, bağlantısı kuvvetli, Sağrı cıdagodan alçak ve hafif meyilli, Turnaklar pigmentli, Atın vücudunun kıl rengi (donu) doru, al, yağız, kır ve bu donların alt gruplarındandır. Akalı, zeki ve çevre şartlarına adaptasyonu kuvvetli.

Numune Alınır: Her bir Gemlik Atı bir numunedir.

Gemlik Atının Muayenesi: Numune elle ve gözle incelenerek, tartılarak, ölçülerek, yay tayini yapılarak ve gerektiğinde erkek erginlerde sperm kontrolü ve erginlerde kalıtsal hastalıklar yönünden muayenesi, ultrasonografi ve röntgen kontrolleri yapılır.

Muayene Ve Deney Raporu: Muayene ve deney raporunda en az aşağıdaki bilgiler bulunmalıdır. Muayene ve deneyin yapıldığı yerin ve laboratuvarın adı, Muayeneyi yapının ve/veya raporu imzalayan yetkililerin adları, görev ve meslekleri, Muayene tarihi, Aşı kartının incelenmesi, Muayene ve deney sonuçlarını değiştirebilecek faktörlerin mahzurlarını gidermek üzere alınan tedbirler, Ultrasonografi ve röntgen kayıtlarının tarih ve numarası, Rapor tarihi ve numarası

İşaretleme: Aşağıdaki bilgiler okunaklı olarak, silinmeyecek ve bozulmayacak şekilde bir etikete yazılıp nakil bölümüne yapılır ve atı teslim alan kişiye tutanakla teslim edilir.

Etiketle: Hayvan sahibi veya firmanın adı, unvanı, varsa tescilli markası, Atın adı, Grubu, Atın doğum tarihi.

Taşıma Ve Muhafaza: Damızlık genç ve ergin Gemlik Atı sağlık ve hijyen şartlarına uygun ortamda nakledilir. Yükleme ve indirme esnasında yaralanma ve çarpmalara karşı gerekli tedbirler alınır.

Gemlik Atının Üretilceği Yöre: Gemlik Atı Askeri Veteriner Okulu ve Eğitim Merkezi Komutanlığı Gemlik/BURSA'da, üretilir ve yetiştirilir. Gemlik Türk Atının yurtdışına çıkarılmasında Askeri Veteriner Okulu ve Eğitim Merkezi Komutanlığının izni aranır.

Karacabey'de 1941 yılından başlayarak Nonius, Arap ve Karacabey atının karıştırılmasıyla Engel Atlama'ya uygun bir kombinasyon oluşturulmaya çalışıldı. Bu çalışmalara 1962 yılında Karacabey atı ve Karacabey Nonius'ları ile tekrar hız kazandırıldı, ancak 1970'te bu çalışma durduruldu. Elde kalan konkura uygun damızlık materyal, Gemlik Askeri Hara'ya devredildi. Gemlik'te bu damızlıkların iyi kullanılması, diğer Avrupa ırkları ve yerli numunelerle yapılan melezlemeler sonunda bugün "Gemlik Atı"nın doğması sağlanmıştır. Buradaki birçok atın babası, Karacabey'in ünlü safkan Arap ya da Nonius aygırlarıdır. Ayrıca engel atlama konusunda kendini ispat etmiş iri yapılı Avrupa atları da bu kana karışmıştır. Atlara ilk

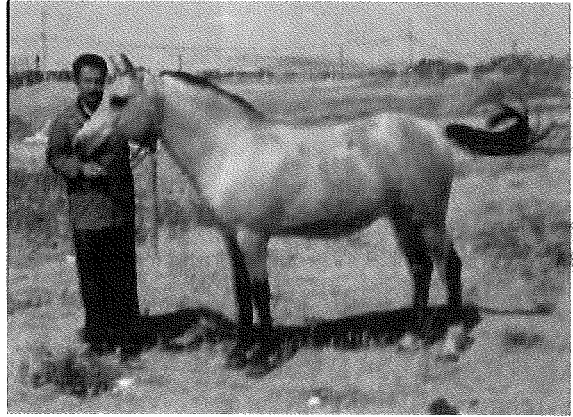
bakıldığında Nonius etkisi derhal göze çarpar. Koyu donlu, bilhassa yağız atlar dikkat çekicidir. Bugün Türkiye'de bir anlamda Karacabey atının devamı sayabileceğimiz "Gemlik Atı" dışında, yeni bir suni ırk yaratma çalışması yoktur.

Gemlik Atı'nın familyaları belirlenmiş, üretime geçilmiştir. Bu yetiştirmede en geçerli ve akılcı yöntem olan ıslah ve seleksiyon yapılmakta, en çok pedigreeye ve yarış kazanma sonucuna önem verilmektedir. Yeni nesillerin yarışlarda derece almış atların soyundan gelmesi istenmektedir. Bunlar arasında şimdilik kendini kanıtlamış birkaç at da vardır, bunlar: Lord 1994 (3 nesil Gemlik yetiştirmesi. Nonius özellikleri ilk bakışta göze çarpan, yağız donlu cüsseli bir attır), Aşkın 1998 (Gemlik Atı. babası Furuto, anası Java), Gemlik Rüzgârı 2000'dir.

Askeri haramızın düzgün fiziki şartları ve zengin damızlık materyali iyi değerlendirilerek, bu sabır isteyen uzun vadeli çalışmalar sonunda "Gemlik Atı"nın önünde aşılmadık hiçbir engel kalmamasını dileriz.

I. Niğde Çamardı Kulası

Çamardı Kulası ile ilgili elimizde çok fazla kaynak olmamasına rağmen Niğde bölgesinde bazı çiftliklerde ve at meraklılarında atın varlığını sürdürdüğü bilinmektedir. Kısa bacakları küçük toynakları ile 125 – 135 cm. cıdagoya sahiptir. Bu yüksekliği ile Anadolu'daki pony cinslerine dâhildir. Genellikle Kula donlarına sahip olması nedeniyle Çamardı Kulası adı verilmektedir.

Niğde - Çamardı Kulası

İnce bir yüz hattına sahiptir. Geniş alın ve geniş göğsü, kalın bir sağrı yapısı vardır. Baş kısmı Arap orijini ile karıştığını belli eder biçimde ince bir burun, büyük ve siyah göz yapısına sahiptir.